



*The inner struggle begins. A combination of feelings which make it difficult to define love in one consistent way.*

## Евробιοграфия 2

---

Истории на европейски граждани –  
вчера и днес

Истории за права и демокрация

Истории за принадлежност към Европа



EUROPEAN MEMORIES



ГД Образование и култура

Програма  
„Обучение през целия живот“

## 1991 – НЕЩА, НЕМИСЛИМИ ЗА МЕН, СЕ СЛУЧИХА

---

*(разказ)*

*Маргрит Павлоф, Германия*

Година като всяка друга? Не, няма хармония между годините. Нито икономическа, нито метеорологическа, нито политическа. Годините наподобяват повече на скокове и спадове на фондовата борса. А някои дори преповтарят етапите на живота, приближавайки се до неговия край: за мен 1991 определено беше година от нанадолнища.

ГДР беше заличена от историческите книги и се превърна в редакторско разяснение под линия след подписването на така наречения Договор за обединение от страна на главните преговарящи за ФРГ и ГДР, Волфганг Шьобел и Гюнтер Краус. От четирidesет години тази държава беше моя живот и идентичност, моето бягство от малкото селце в Бранденбург към столицата и към върховете на науката.

ГДР беше и причината за личното ми щастие.

Имах чувството, че са ме бутнали от движещ се влак и няма никой до мен, който да ми помогне да се изправя на крака. Отделът (въпреки, че вече не се наричаше така, но все още не се беше превърнал във „факултет“), чийто директор бях, беше „разпуснат“. Думата не звучеше така драматично като „закрит“. От името на Министъра на образованието Мейер, ректорът на университета (преди това: Пръв проректор) ми връчи документите за освобождаване от длъжност. Новият министър му беше наредил да връчи лично на мен и на много други професори и лектори документите за напускане, преди той самият да бъде освободен – директно от министъра. Тази процедура беше неловка и унизителна за всички нас. Обосновката за уволнението на лектори и професори гласеше:

„закриване на работната сфера”. Вече няха стол, на който да сеяд, и бях запратена сред безработните. Преди това да стане насилствено, ректорът ми помогна да напусна отдела. Трябваше да опразня всичките си рафтове, да унищожа всички научни разработки и дисертации, да подреда целия инвентарен каталог, да оставя стаята почистена и да му предам ключовете. Три събития истински ме шокираха: По време на срещата (сега използваме английската дума за среща – „meeting”, а не немската) най-добрият ми асистент ме обяви за „сталинист”. Заедно с него бях правила интересно изследване на национално ниво. Бях негов наставник и му бях помагала за някои негови лекции. Мислех си, че сме на една и съща вълна. Една след друга, следвайки стриктно процедурата, държавните академични, политически и културни институции бяха „разпуснати”. Не всички бяха осакатени, затворени или разрушени с един замах. Сякаш следвайки странна и злокобна стратегия, първо беше опразнен целия партийен апарат, започвайки от Централния комитет, включително и областната партийна управа, окръжната и тази по предприятията. Те бяха последвани от държавния апарат, Съвета на министрите и Държавната планова комисия, министрите и областната администрация, обществените организации, Свободната германска профсъюзна федерация, СГМ (Свободната германска младеж), Обществото за германосъветска дружба, университети и колежи.

Чрез последователни ходове се целеше да се предотврати появата на каквото и да било единодействие или организирана съпротива. Бяхме оставени да мислим, че това засяга само другите, а ние ще бъдем подминати. Към 1 януари 1991 г. в новата държава се наложи данъчната и социална законодателна система на Федерална република Германия.

Много от хората, достигнали 55-годишна възраст, бяха принудени да се пенсионират. Трябваше да излязат в пенсия независимо от това дали им харесва или – не. Това беше по-добрият вариант, отколкото безработицата, но който не се появи в статистиките. Тридесет и един дни не ми достигаха, за да подам

документи за пенсиониране. Ако бях родена преждевременно, щях да имам финансово „предимство“. Вместо това, след щателно проучване от страна на професор от Свободния Берлински университет (Западен Берлин), аз се оказах безработна. Повече от десет професори и лектори, в това число и аз, бяха подложени на такова проучване. Само на един му беше позволено да продължи работата си. Той отдавна имаше връзки с фондация „Фридрих Еберт“ и беше познат сред академичните среди на ГДР с публичното си изказване: „Ще разменя стол за покривна конструкция“. Твърдеше, че има алергия, причинена от лошия въздух в Лайпциг, което беше потвърдено и от лекар, с който бяха в приятелски отношения. След това си построих къща в покрайнините на Берлин.

В Берлин наличието на строителни материали беше оскъдно, но все пак беше по-добро от това в Лайпциг. „Направи си сам“ - центровете все още не бяха познати. Докато аз се редях пред гишетата за безработни на Норманштрасе, той си намери място в новосъздадения Институт по социология, заменил бившия ми отдел. Беше ирония на историята: сградите на Министерството на националната сигурност бяха превърнати в Бюро по труда. Унизена, стоях зад един професор по Азиатски науки, който беше транскрибирал древния кхмерски език във фонетична азбука. Бях длъжна да се появявам там всяка седмица. Плащаха ми социално обезщетение за безработни всеки месец. Удостоверих с безброй документи, че имам 43 години трудов стаж. Годишите за подготовка на докторската ми дисертация не бяха признати. В социалното законодателство на ФРГ не съществуваше такъв казус. Това означаваше, че четири години и половина не се брояха, защото в западногерманската реалност не съществуваше опцията да излезеш в творчески отпуск и да работиш по докторска програма, след което да се завърнеш на работното си място. Съдебните процеси, които водих пред Социалния съд, се оказаха напразни. Така бях лишена от няколко пенсионни точки. И не бях единствената.

Можех да ползвам всички средства на градския транспорт безплатно. Но се страхувах. Страхувах се от блясъка, от всичко ново, от крадците в магазините, от тези по улиците, от бунтовете срещу вьетнамците като тези в Хойерверда, дори от книжарница „Кийфър“ с прекрасните ѝ витрини. Един от моите асистенти беше нападат в гръб и намушкан с игла. След като се събудил, бил без паспорта и стоте си западногермански марки. А във вестниците с огромни, лъскави цветни снимки и с още по-големи букви можеше да се прочете за ролята, която Михаил Горбачов е изиграл. Подписът му можеше да се види под документите за разформироване на СИВ, СССР и Варшавския договор. Никога не съм била привърженик на неговите популистки, промиващи мозъка лозунги. Фактът, че все още има хора, които го ласкаят, показва, че е успял да наложи както репутацията, така и политиката си. Кол и Горбачов се срещнаха в неговата вила край едно езеро. Кол не можеше да повярва, че Горбачов му поднася като подарък ГДР. През 1991 г. той самият стана жертва в името на по-висши цели и беше поставен под контрола на голямата политическа надежда Елцин. Съветският съюз се срути като къщичка от карти. Балтийските републики обявиха независимостта си и се създаде ОНД (Общността на независимите държави) като съюз, включващ Русия, Украйна и Беларус. Краят на Студената война беше оповестен, а преди това Германия винаги стоеше в центъра на катаклизмите. Отсега нататък вече нямаше да бъде епицентър на световната история.

Дъщеря ми също загуби работата си. Бордът на директорите беше разпуснат и служителите бяха уволнени. Компанията, за която работеше, беше Митропа (бел. пр. - голяма кетърингова компания в Германия, основана през 1916 г., просъществувала и в Източна Германия след Втората световна война). Децата имаха нов апартамент в Марзахн. Дъщеря ми започна свой дребен бизнес с бижута на нерегламентирани пазарчета. Понякога ѝ помагах. Бижутата бяха закачени на поставки и изложени на паянтови маси. Когато се свечеряваше, поставките се прибираха

в багажника и отнасяха обратно в апартамента. Една вечер оставих поставката до колата, за да кача внука си до апартамента. Когато се върнах, поставката и бижутата ги нямаше. Дъщеря ми почука на всяка възможна врата, за да си върне бижутата. Резултатът беше мижав.

И тогава ми се случи нещо наистина хубаво: дъщеря ми Катя забременя с второто си дете и аз бях до нея, когато бебето се роди. Все още под впечатленията на това важно събитие, аз описах всичко, и когато внукът ми стана на 14 години, му дадох написаното. Повод за това беше придобиването на статут на възрастен. Малкото момче сега е 18-годишно и завърши средното си образование. И освен това обича Марта.

Навсякъде из града изникнаха нерегламентирани пазари. Бившата ГДР се превърна в безкраен щанд за стоки на изпаднали в криза компании от бившата федерална република. Търговци на риба и сирене, евтини дрехи, чанти; нови, финансирани с държавни средства блиндирани врати; от врата до врата продавачи на килими, обири, улични търговци и точилари не само промениха картината на добре уредения живот, но и започнаха да определят посоката му на развитие.

Нико си намери работа при един филмов продуцент в Западен Берлин. Аз безпомощно наблюдавах отстраня. Скърбях. С болка в сърцето ставах свидетел на рухването на крепости – една подир друга. След смъртта на Рохведер (Кой всъщност поръча неговото убийство?), Приватизационната агенция под ръководството на Биргит Брюел се превърна в агресивно чудовище, разменяйки авоарите на ГДР за нищо, давайки ги в ръцете на мощни тръстове и трасирайки пътя на всякакъв вид лакеи и паразити. А аз седях и скърбях. Не бях готова за това. Чух, че някои колеги са повдигнали обвинения срещу неправомерното им уволнение. Техните искания бяха отхвърлени, но им бяха дадени компенсации. Бях безпомощна като заек, попаднал пред фаровете на кола.

И чак когато се събудих от своето вцепенение – 1991 си отиваше – животът ми се промени. Промени се радикално.

## **Мотиви на журито**

Падането на Берлинската стена на 09.11. 1989 г. промени биографиите на много хора от Изток и Запад. Социалните и политическите промени в Източния блок и рухването на ГДР поставиха началото на процеса за обединение на двете германски държави. Този уникален в историческо отношение процес се оказва твърде сложен и дори днес все още има неща, които разделят Източна и Западна Германия. „Стената в главите на хората“ се оказва изключително устойчива. Специалистите са на мнение, че едва след още едно или две поколения тази стена ще бъде напълно разрушена. Разказът на Маргрит Павлоф разкрива радикалната реорганизация на икономическата система на бившата ГДР. В конкретния случай става въпрос за подписано споразумение, според което експерти от ФРГ инспектират състоянието на източногерманските институции. Като резултат са закрити няколко института, а техните служители – уволнени. Текстът на Маргрит Павлоф артикулира личната ѝ история, историята на професор, която губи работата си в резултат на тези преустройствени мерки. Описвайки може би по-малко известни аспекти на обединителния процес в Германия, нейният разказ представя един по-глобален проблем: наличието на противоречие между политиката на свободен пазар в Европа и нуждите и чувствата на нейните граждани. Днес се издигат много гласове, подкрепящи идеята за по-голяма регулираща роля на европейските институции при контрола на нефункциониращите механизми на финансиране и свободни пазари; повторната поява на неолиберални политики в последните десетилетия (не само в Европа, а и по света) всъщност доведоха до увеличаване на бедността и отслабване на социалната държава. Голямата промяна, която с падането на Берлинската стена през 1989 г. отбеляза повратна точка в историята на Европа, донесе след себе си поредното предизвикателство: да се преодолеят менталните бариери и да се гарантират равни възможности за всички граждани на Европа.

---

## **Основна информация за разказа**

---

### **1991 – Неща, немислими за мен, се случиха**

Тематична област:	Пътища през разнообразието в Европа – Спомням си....
Време, в което се развива действието:	1989-1991 г.
Място на действието:	Берлин, Германия
Година на написване на разказа:	2009 г.

Прочетете или свалете този и други разкази от Дигиталния архив: <http://www.europeanmemories.eu/bul/Stories>



Тази публикация е резултат от проекта „Европейски памети – Европейски архив от спомени за развиване на социални и граждански компетенции на европейските граждани“, GRUNDTVIG MULTILATERAL PROJECT - 2008 – 3442/001-001.

Този проект е финансиран с подкрепата на Европейската комисия. Тази публикация отразява само личните виждания на нейния автор и от Комисията не може да бъде търсена отговорност за използването на съдържащата се в нея информация.

Произведението може да бъде използвано с лиценза Криейтив комънс – Некомерсиален лиценз – Без производни произведения, както се прилага в различните държави, където е признат (виж сайта: <http://creativecommons.org/worldwide>, който включва лицензи за различните държави; ако Вашата държава не е сред изброените, трябва да се позовете на Британския лиценз).

Такъв лиценз включва възможност за:

- възпроизвеждане, разпространение, излъчване и публично представяне в обществото;
- представяне, провеждане и сценично изпълняване на работата.

Лицензът се прилага при следните условия:

**Признание.** Всеки, който използва произведението, трябва да посочи авторството на творбата по начина, определен от самия автор или носителя на правата върху работата според лиценза.

**Некомерсиално.** Произведението не може да бъде използвано за комерсиални цели.

**Без производни произведения.** Произведението не може да бъде променяно, преработвано или използвано за създаване на друга творба.

Università Popolare Editrice Roma  
[www.upter.it](http://www.upter.it) • [www.edup.it](http://www.edup.it) • [info@edup.it](mailto:info@edup.it)

*Първо издание* Септември 2010

ISBN 978-88-88521-07-7